

İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Metaforik Algıları

Ömer Özdemir

<https://orcid.org/0000-0002-8147-494X>

Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi,
Din Eğitimi Anabilim Dalı, Şanlıurfa, Türkiye

<https://ror.org/057qfs197>

omerodemir@harran.edu.tr

İrfan Erdoğan

<https://orcid.org/0000-0002-2452-1252>

Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu
İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

<https://ror.org/013s3zh21>

ierdogan@erbakan.edu.tr

Atıf Bilgisi:	Özdemir, Ömer - Erdoğan, İrfan. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Metaforik Algıları". <i>İslami İlimler Dergisi</i> 40 (Mart 2025), 121-145. https://doi.org/10.34082/islamiilimler.1601666 .
Makale Türü:	Araştırma Makalesi
Etik Beyan:	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Etik Kurul İzni:	Araştırma kapsamında veri toplamaya başlamadan önce Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 05.06.2024 tarihli ve E-76244175-050.04-340100 sayılı onayı alınmıştır.
Geliş Tarihi:	14 Aralık 2024
Kabul Tarihi:	13 Şubat 2025
Yayın Tarihi:	28 Mart 2025
Hakem Sayısı:	Bir İç Hakem - En Az İki Dış Hakem
Değerlendirme:	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Benzerlik Taraması:	Yapıldı - intihal.net
Çıkar Çatışması:	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman:	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
Etik Bildirim:	dergiislamiilimler@gmail.com
Yazar Katkıları:	Çalışmanın Tasarlanması Yazar-1 (%50)- Yazar-2 (%50) Veri Toplanması Yazar-1 (%40)- Yazar-2 (%60) Veri Analizi Yazar-1 (%40)- Yazar-2 (%60) Makalenin Yazımı Yazar-1 (%65)- Yazar-2 (%35) Makale Gönderimi ve Revizyonu Yazar-1 (%60)- Yazar-2 (%40)
Lisans:	CC BY-NC 4.0

Öz: Öğretmen adaylarının pedagojik formasyon derslerine yönelik metaforik algıları, eğitim alanında önemli bir araştırma konusudur. Metaforik algılar, öğretmen adaylarının eğitim süreçlerini nasıl deneyimlediklerini ve bu süreçlerin onların mesleki gelişimlerine nasıl katkı sağladığını anlamak için önemli bir araç olarak değerlendirilebilir. Bu araştırmanın amacı, ilahiyat fakültesi öğrencilerinin pedagojik formasyon derslerine yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymaktır. Bu doğrultuda katılımcılardan, "Pedagojik formasyon dersleri ... gibidir, çünkü ..." şeklindeki ifadeye yer alan boşlukları doldurmaları istenerek, pedagojik formasyon derslerine ilişkin deneyimlerinin özünü yansıtan metaforlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören ve pedagojik formasyon derslerini alan 214 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucu elde edilen verilerin analizi içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde MAXQDA 24 programı kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcılar, pedagojik formasyon derslerine yönelik olarak 131 farklı metafor geliştirmiş olup, bu metaforlar yapılan analiz sonucunda 29 farklı kategori altında toplanmıştır. Araştırma sonuçları, pedagojik formasyon derslerinin yalnızca bilgi aktarmaktan öte öğretmen adaylarının mesleki gelişimini destekleyen, empati geliştiren, öğrenci ihtiyaçlarını anlama ve pedagojik yaklaşımlar geliştirme becerileri kazandıran bir süreç olarak algılandığını göstermektedir. Ortaya çıkan metaforlar (zihinsel imgeler), bu derslerin bireysel farkındalığı artırdığını ortaya koyarken, katılımcıların önemli bir kısmı dersleri zenginleştirici ve rehberlik edici olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte sınırlı sayıda metafor, pedagojik formasyon derslerinin verimsiz geçtiğine veya öğrencilerin isteksiz olduğuna yönelik algıyı yansıtmaktadır. Genel olarak dersler, öğretmenlik için temel bir hazırlık süreci olarak görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, İlahiyat Fakültesi, Pedagojik Formasyon, Metafor, Öğrenci Algıları.

The Metaphorical Perceptions of the Students of Faculty of Theology Toward Pedagogical Formation Courses

Ömer Özdemir

<https://orcid.org/0000-0002-8147-494X>

Assistant Professor, Harran University
Faculty of Theology, Department of Religious
Education, Şanlıurfa, Türkiye

<https://ror.org/057qfs197>

omerodemir@harran.edu.tr

İrfan Erdoğan

<https://orcid.org/0000-0002-2452-1252>

Assoc. Prof., Necmettin Erbakan University, Ahmet
Keleşoğlu Faculty of Theology, Department of
Religious Education, Konya, Türkiye

<https://ror.org/013s3zh21>

ierdogan@erbakan.edu.tr

Citation:

Özdemir, Ömer - Erdoğan, İrfan. "The Metaphorical Perceptions of the Students of Faculty of Theology Toward Pedagogical Formation Courses". *İslami İlimler Dergisi* 40 (March 2025), 121-145. <https://doi.org/10.34082/islamiilimler.1601666>.

Article Type:

Research Article

Ethical Statement:

It is declared that scientific, ethical principles have been followed while carrying out and writing this study, and that all the sources used have been properly cited.

Ethics committee approval:

Before starting data collection within the scope of the research, approval was obtained from the Harran University Social and Human Sciences Ethics Committee, dated 05.06.2024 and numbered E-76244175-050.04-340100.

Date of submission:

14 December 2024

Date of acceptance:

13 February 2025

Date of publication:

28 March 2025

Reviewers:

One Internal & At Least Two External

Review:

Double-blind

Plagiarism checks:

Yes - intihal.net

Conflicts of Interest:

The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest

Grant Support:

No funds, grants, or other support was received.

Complaints:

dergiislamiilimler@gmail.com

Author Contributions:

Conceiving the Study	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)
Data Collection	Author-1 (%40) - Author-2 (%60)
Data Analysis	Author-1 (%40) - Author-2 (%60)
Writingup	Author-1 (%65) - Author-2 (%35)
Submission and Revision	Author-1 (%60) - Author-2 (%40)

License:

CC BY-NC 4.0

Abstract: The metaphorical perceptions of teacher candidates regarding pedagogical formation courses constitute a significant area of research in the field of education. Metaphorical perceptions are considered an important tool for understanding how teacher candidates experience educational processes and how these processes contribute to their professional development. The aim of this study is to reveal the perceptions of theology faculty students regarding pedagogical formation courses through the analysis of metaphors. In the study, participants were asked to complete the phrase "Pedagogical formation courses are like ..., because ...", thereby eliciting metaphors that capture the essence of their experiences with these courses. Employing a phenomenological research design, the study involved 214 students enrolled in pedagogical formation courses at Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty of Theology, during the 2023–2024 academic year. Data were analyzed using the content analysis method, facilitated by the MAXQDA 24 software. The findings indicate that participants generated 131 distinct metaphors regarding pedagogical formation courses, which were subsequently organized into 29 categories. The results suggest that pedagogical formation courses are perceived not merely as vehicles for knowledge transmission but as multifaceted processes that support teacher candidates' professional development, foster empathy, and enhance their abilities to understand student needs and develop effective pedagogical strategies. Moreover, the elicited metaphors reveal that these courses increase individual awareness, with a significant number of participants describing them as enriching and guiding experiences. However, a limited number of metaphors reflect perceptions of the courses as unproductive or indicative of student demotivation. Overall, the courses are perceived as a fundamental preparatory process for teaching.

Keywords: Religious Education, Faculty of Theology, Pedagogical Formation, Metaphor, Student Perceptions.

Giriş

Pedagoji, “eğitbilim” olarak tanımlanan^[1] ve çocuğun eğitimine odaklanan bir disiplindir. Bu disiplin, çocuk bilimi (pedagoji), eğitim tekniklerinin bilgisi ve bu teknikleri uygulama sanatını içerir.^[2] Pedagojik formasyon, “nasıl öğretmeliyiz” sorusuna yanıt arayan kişinin sahip olması beklenen bir yeterliliklerdir. Öğretmenlere, ders planlamasından başlayarak her aşamada strateji, yöntem ve teknikleri etkili şekilde kullanma becerisi kazandırır.^[3] Bununla birlikte pedagoji, insanlara bilgi aktarma ve geliştirme çabasını ifade eder.^[4]

İlahiyat fakültesi mezunları, genellikle Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı’nda çeşitli görevler almakta olup, bu alanlarda nitelikli din eğitimi sunabilmeleri için pedagojik formasyon eğitimi almaları oldukça önemlidir. Zira Ayas’a göre öğretmek yalnızca konuya hâkimiyet değil, aynı zamanda etkili öğretim yöntemlerini bilip uygulama becerisini de gerektirir.^[5] Kanad da öğretmenlerin başarılı olabilmesi için pedagojik formasyon açısından donanımlı olmalarının gerekliliğini belirtir.^[6]

İyi bir öğretmen olmak, yalnızca bilgi ve yetenek değil, kapsamlı pedagojik formasyon da gerektirir.^[7] Din eğitimi alanında hizmet sunan öğretmenlerin de her bakımdan iyi yetişmiş olmaları gerekmektedir.^[8] Ayrıca Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin doğasından ve toplumsal şartlardan kaynaklanan zorluklar, bu öğretmenlerin çok iyi yetişmiş ve yetkin olmalarını zorunlu kılar.^[9] İlahiyat fakültesi mezunlarının, güçlü alan bilgisi, genel kültür ve pedagojik formasyona sahip olmaları bu bağlamda önemlidir. Araştırmalar, bu gerekliliği doğrulamaktadır.^[10]

Yükseköğretimin kurumsallaşmaya başladığı 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, yüksek din eğitimi veren kurumlarda pedagoji derslerine uzun süre boyunca yeterince önem verilmediği söylenebilir.^[11] 1900-1914 yılları arasında eğitim-öğretim veren Darülfünun İlahiyat Fakültesi programlarında herhangi bir eğitim dersi bulunmamıştır.^[12] Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarının öncelikli hedefi, öğretmenlerin sistemli ve nitelikli bir şekilde yetiştirilmesidir.^[13] Yüksek din eğitimi alanında İstanbul Dârülfünun’da bir İlahiyat Fakültesi açılarak, ortaöğretim için din eğitimi öğretmeni yetiştirilmesi yönünde ilk önemli adım atılmıştır.^[14] 1933-1949 arasında ise din

-
- [1] Ramazan Gökçalp Arkin (ed.), *Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü* (İstanbul: Bir Yayınevi, 1952), 398.
- [2] Paul Foulquie, *Pedagoji Sözlüğü* (İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1994), 390.
- [3] Bayramali Nazıroğlu, *İslam Eğitim Geleneğinde Öğretmenlik* (Ankara: Sarkaç Yayınları, 2011), 188.
- [4] Nafi Atuf Kansu, *Pedagoji Tarihi* (İstanbul: Maarif Vekaleti, 1932), 1.
- [5] Nevzat Ayas, *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi: Kuruluşlar ve Tarihçeler* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1948), 330-416.
- [6] Fikret Kanad, *Pedagoji* (Ankara: Gazi Terbiye Enstitüsü, 1937), 140-180.
- [7] M. Faruk Bayraktar, *İslam Eğitiminde Öğretmen Öğrenci Münasebetleri* (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı (İFAV), 2007), 160.
- [8] Halit Ev, *Türkiye’de Yüksek Din Eğitimi Kurumları ve Öğretmen Yetiştirme* (İzmir: Tibyan Yayıncılık, 2003), 32.
- [9] Muhammet Şevki Aydın, *Din Dersi Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyonları* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1996), 222.
- [10] İsmail Hakkı Baltacıoğlu, *Pedagojide İhtilal* (İstanbul, 1964), 38; John Locke, *Eğitim Üzerine Düşünceler* (İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2004), 101; Nevzat Yaşar Aşıkoğlu, “İlahiyat Fakültelerinin Eğitim Öğretime Katkıları ve Kaliteye Yolculuk”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* IX/1 (2005), 1-9; Recai Doğan, “İlahiyat Fakültelerinin Eğitim anlayışı Nasıl Olmalıdır?”, *Bugünün İlahiyatı Nasıl Olmalıdır? - Sorunlar ve Çözümleri- Tartışmalı İlimi İhtisas Toplantısı, 01-04 Haziran 2014*, (2015), 351-370; İrfan Erdoğan, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 15/2 (2015), 340-341; Ömer Özdemir, “Dış Paydaşların İlahiyat Fakültesi ve Mezunlarına Bakışları: Harran Üniversitesi Örneği”, *Harran İlahiyat Dergisi* 51 (2024), 221.
- [11] Mevlüt Kaya - Bayramali Nazıroğlu, “İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Derslerinin Tarihi Gelişimi”, *Modern Dönemde İlahiyat Eğitimi, Müfredatı ve Yöntem Tartışmaları (Çalıştay)*, (2011), 126-127.
- [12] Davut Işıkoğlu, “Türkiye’de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Yetiştirme”, *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi* 2/5 (2006), 44.
- [13] Tayyip Duman, *Türkiye’de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme* (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1991), 42-57.
- [14] Muhammet Şevki Aydın, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdam (1923-1998)* (Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı, 2000), 187.

eğitimi ve din dersi öğretmeni yetiştirilmesi kesintiye uğramış, bu durum din eğitimi öğretmeni ihtiyacını bir süre gündem dışı bırakmıştır.^[15]

1949 yılında Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak açılan ilahiyat fakültesinde de ilk yıllarda pedagoji dersleri yer almazken, 1953-1954 eğitim-öğretim yılında 4. sınıf müfredatına eklenmiştir.^[16] Yüksek İslam Enstitülerinde 1959-1972 yılları arasında öğretmenlikle ilgili derslere yer verilmezken, 1972-1980 döneminde Eğitim Psikolojisi ve Ölçme-Değerlendirme gibi formasyon dersleri müfredata dahil edilmiştir.^[17] 1980'de Din Eğitimi Kürsüsü kurulmuş, bu gelişme, yüksek din eğitiminde pedagoji disiplininin bilimsel bir alan olarak tanınmasını sağlamış ve nitelikli din dersi öğretmeni yetiştirilmesinde önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir.^[18] Öğretmenlik formasyon derslerini de bünyesinde barındırması göz önüne alınarak "Din Eğitimi Kürsüsü" ismi "Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı" olarak değiştirilmiştir.^[19] 1982 yılında tüm yüksek din öğretim kurumları ilahiyat fakültelerine dönüştürülmüş,^[20] bu dönüşümle birlikte pedagojik formasyon eğitimi Milli Eğitim Bakanlığı ile YÖK'ün öngördükleri öğretmenlik formasyon derslerini içerecek şekilde verilmeye başlanmıştır.^[21] 1982-1998 yılları arasında ilahiyat fakülteleri, haftalık 21 saatten oluşan zorunlu pedagojik formasyon dersleriyle en parlak dönemini yaşamıştır.^[22]

1998 yılında yapılan düzenlemeyle, ilahiyat fakültelerinde "İlahiyat Lisans Programı" ve "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programı" adı altında iki ayrı program oluşturulmuştur.^[23] 2006'da DKAB Öğretmenliği Bölümü, eğitim fakültelerine devredilmiş, ilahiyat lisans programında 2010 yılına kadar pedagojik formasyon dersleri yer almamıştır.^[24] 2014'te DKAB bölümüne öğrenci alımı durdurulmuş olup YÖK, aynı yıl, pedagojik formasyon programlarını kişisel gelişim kapsamında değerlendirmiş ve lisans sırasında tamamlama şansı sunmuştur.^[25] Ancak, 2015'te YÖK'ün formasyon kontenjanını 50 binden 15 bine düşürmesi, öğrencilerin tepkisine yol açmış ve gerekli düzenlenmenin yapılması çağrısında bulunulmuştur.^[26] Bu talepler sonucunda, 2017 yılında formasyon dersleri lisans programlarına tekrardan dahil edilmiştir.^[27]

Günümüzde ise ilahiyat fakültelerinde pedagojik formasyon dersleri, eğitim fakültelerinde olduğu gibi öğretim programı kapsamında yer almakta olup, söz konusu dersler şunlardır:^[28]

-
- [15] Kaya - Nazıroğlu, "İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Derslerinin Tarihi Gelişimi", 129; Muhammet Şevki Aydın, *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı (1923-2015)* (Değerler Eğitimi Merkezi (DEM), 2016), 477.
- [16] Münir Koştaş, "Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kuruluş ve Tarihçesi", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31/1-4 (1989), 11.
- [17] Kaya - Nazıroğlu, "İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Derslerinin Tarihi Gelişimi", 131.
- [18] Kaya - Nazıroğlu, "İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Derslerinin Tarihi Gelişimi", 130.
- [19] Fatih İpek, "İlahiyat Öğretim Programlarının Tarihi Seyri ve Sosyopolitik İklim", *Sosyopolitik Değişim ve Yüksek Din Eğitimi Müfredatları*, ed. Fatih İpek (İstanbul: Kitap Dünyası, 2023), 78.
- [20] Mustafa Öcal, "İlahiyat Fakültelerinin Tarihçesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1986), 120.
- [21] Işıkdogan, "Türkiye'de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Yetiştirme", 45.
- [22] Kaya - Nazıroğlu, "İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Derslerinin Tarihi Gelişimi", 134.
- [23] Yükseköğretim Kurulu YÖK, *İlahiyat Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme ve Lisans Programları* (Ankara: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1998), 3.
- [24] Kaya - Nazıroğlu, "İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Derslerinin Tarihi Gelişimi", 135-137.
- [25] Yükseköğretim Kurulu YÖK, "Pedagojik Formasyon Eğitimi Hakkında Duyuru", 17 Nisan 2014.
- [26] Milliyet, "İlahiyat Öğrencilerinden Formasyon Protestosu" (17 Kasım 2015).
- [27] Zeynep Kaya, "Kuruluşundan Bugüne İlahiyat Fakültelerinin Pedagojik Formasyon Serüveni", *Sosyopolitik Değişim ve Yüksek Din Eğitimi Müfredatları*, ed. Fatih İpek (İstanbul: Kitap Dünyası, 2023), 142.
- [28] Yükseköğretim Kurulu YÖK, "YÖK Pedagojik Formasyon Usul ve Esaslar" (Erişim 07 Eylül 2024).

Tablo 1. İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Dersleri

I. DÖNEM				
DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
Eğitime Giriş	3	0	3	6
Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	6
Sınıf Yönetimi	2	0	2	4
Özel Öğretim Yöntemleri	3	0	3	6
Öğretmenlik Uygulaması I	1	6	4	8
Dönem Toplamı	12	6	15	30
II. DÖNEM				
DERSİN ADI	T	U	K	AKTS
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	6
Eğitim Psikolojisi	3	0	3	6
Rehberlik ve Özel Eğitim	3	0	3	4
Öğretim Teknolojileri	2	0	2	6
Öğretmenlik Uygulaması II	1	6	4	8
Dönem Toplamı	24	12	30	30

Tablo 1 incelendiğinde, ilahiyat fakültelerinin güncel öğretim programlarında yer alan pedagojik formasyon derslerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik temel bilgi ve becerileri kazandırma amacına yönelik olarak yapılandırıldığı görülmektedir.

Pedagojik formasyon derslerinin öğrenciler üzerindeki etkileri ve öğrencilerin bu derslere ilişkin görüşlerini incelemek üzere eğitim bilimlerinin çeşitli alanlarında birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir.^[29] Söz konusu çalışmalardan İlahiyat öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmada Gün, ilahiyat fakültesi mezunlarının veya öğrencilerinin pedagojik formasyon deneyimlerini ele almış ve açık uçlu sorularla bu derslere dair algılarını tespit etmeye çalışmıştır.^[30] İlahiyat fakültesi öğrencilerinin pedagojik formasyon derslerine yönelik görüşlerinin ortaya konulmaya çalışıldığı bir başka çalışmada ise pedagojik formasyon eğitimi almakta olan ilahiyat fakültesi son sınıf öğrencilerinin; öğretmenlik mesleğine ilişkin bakış açılarını, pedagojik formasyon derslerinin niteliği, niceliği ve yeterliliğine yönelik algıları ortaya konulmaya çalışılmıştır.^[31] Söz konusu çalışmada ağırlıklı olarak nicel bulguların ön plana çıktığı görülmektedir. Bir başka araştırmada ise ilahiyat fakültelerinde verilen pedagojik formasyon eğitiminin, bu eğitimi veren din eğitimi akademisyenleri gözüyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.^[32]

Bu araştırmanın amacı ise ilahiyat öğrencilerinin pedagojik formasyon derslerine yönelik metaforik algılarını ortaya koymaktır. Metaforlar, bireylerin deneyimlerini özlü bir şekilde

[29] Bk. Ebru Öztürk Akar, "Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı ile İlgili Öğrenci Görüş ve Beklentileri", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/3 (2018), 1660-1677; Hakan Dünder - Elif Tuğçe Karaca, "Formasyon Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar", *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* 30 (2013), 19-34; Özlem Ateş, "Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algıları", *Journal of Turkish Studies* 13 (2018), 123-141; Hasan Demirtaş - Metin Kırbaç, "Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Eğitimine İlişkin Görüşleri", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/2 (2016), 0-0; Fatma Köybaşı - Celal Teyyar Uğurlu, "Üniversite Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 46 (2018), 198-222; Pervin Oya Taneri, "Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyon Sertifika Programının Niteliği Hakkındaki Görüşleri (Çankırı İli Örneği)", *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/3 (2016), 997-1014; Hatice Şingir - Zihni Koç, "Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Öğrencilerinin Programla İlgili Görüşleri: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 22/4 (2018), 971-992.

[30] Ayşegül Gün, "Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Mesleki Yeterlik Algıları ve Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Görüşleri: Amasya Üniversitesi Örneği", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (2017), 125-171.

[31] Ahsen Büber vd., "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Dersleriyle İlgili Görüşleri", *Talim* 8/2 (2024), 123-154.

[32] Senanur Kanat vd., "Din Eğitimi Akademisyenlerinin İlahiyat Fakültelerindeki Pedagojik Formasyon Eğitimi Üzerine Görüşleri", *Talim* 8/2 (2024), 182-207.

ifade etmelerine ve günlük hayatta karşılaşılan durumları benzetmelerle açıklamalarına olanak tanır.^[33] Aristoteles'e göre metafor, bilinmeyeni bilinenle ilişkilendirerek anlamayı kolaylaştıran bir araçtır.^[34] Lakoff ve Johnson ise metaforu yalnızca dilsel bir araç değil, insan düşüncesini ve dünyayı kavrayış biçimini şekillendiren temel bir yapı olarak tanımlamıştır.^[35] Saban'a göre metafor, bireylerin soyut ve karmaşık olguları anlamasını kolaylaştıran güçlü bir zihinsel modeldir.^[36] Ayrıca metaforlar, iki unsur veya nesne arasındaki *benzetme yönünü* açıklamaya, vurgulamaya olanak tanır.^[37]

Araştırmanın temel problemi "İlahiyat fakültesi öğrencileri pedagojik formasyon derslerine yönelik algılarını metaforlar aracılığıyla nasıl ifade etmektedirler?" şeklinde oluşturulmuştur. Bu çerçevede araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. İlahiyat fakültesi öğrencileri, pedagojik formasyon derslerine ilişkin daha çok hangi metaforları kullanmaktadır?
2. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin pedagojik formasyon derslerine yönelik algıları nasıldır?
3. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin, pedagojik formasyon derslerine ilişkin kullandıkları metaforlar, öğrencilerin pedagojik formasyon derslerine yönelik tutum ve beklentileri hakkında ne tür ipuçları vermektedir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir. Söz konusu yaklaşım, bireylerin deneyimlerini ve bu deneyimlerinin kendileri için ne anlama geldiğini ortaya koymaya çalışan bir yaklaşımdır. Fenomenolojik çalışma, katılımcıların bir fenomen veya kavram ile ilgili deneyimlerinin ortak anlamını tanımlamaya çalışır.^[38]

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören ve pedagojik formasyon derslerini almış olan 51'i erkek (%23.83), 163'ü kız (%76.17) olmak üzere toplam 214 son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Creswell'e göre çalışmanın sonunda araştırmacının yaygın bir anlayış ortaya çıkarabilmesi için, çalışmaya katılanların söz konusu fenomeni bütün yönleriyle yaşamış bireylerden dikkatlice seçilmiş olması gerekmektedir.^[39] Bu bağlamda, çalışma grubunun tamamı bütün pedagojik formasyon derslerini almış olan son sınıf öğrencilerinden oluşmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında veri toplamaya başlamadan önce Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 05.06.2024 tarihli ve E-76244175-050.04-340100 sayılı onayı alınmıştır.

[33] Mehmet Nuri Gömleksiz vd., "İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları", *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14/2 (2012), 421.

[34] Aristoteles, *Poetika*, çev. İsmail Tunalı (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1987), 59-60.

[35] *Metaphors We Live By* (Chicago: University of Chicago Press, 1980), 3-4.

[36] "İlköğretim I. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Bilgi Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler", *İlköğretim Online* 7/2 (2008), 424.

[37] George Lakoff - Mark Johnson, *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil*, çev. Gökhan Yavuz Demir (İstanbul: Paradigma Yayınları, 2010), 13.

[38] John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, çev. Mesut Bütün - Selçuk Beşir Demir (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2013).

[39] Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, 83.

Araştırmaya katılması hedeflenen öğrencilerle birebir iletişime geçilerek, hazırlanan online forum linki paylaşılmış ve gerekli açıklamalar yapılarak söz konusu formu doldurmaları istenmiştir.

Araştırmada, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin pedagojik formasyon derslerine ilişkin deneyimlerinin özünü ortaya koymak üzere bu dersleri hangi metaforlarla tanımladıklarını belirlemek amacıyla, “Pedagojik formasyon gibidir. Çünkü” ifadelerindeki boşlukları doldurmaları istenmiştir. Metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda, “gibi” ifadesi çoğunlukla metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişkiyi daha belirgin bir biçimde ifade etmek için tercih edilmektedir.^[40] Metafor çalışmalarında “gibidir” ifadesi *metaforu* açığa çıkarmak için kullanılırken, “çünkü” ifadesi metaforun *benzetme yönünü* açığa çıkarmaktadır. Benzetme yönü, iki varlık veya kavram arasındaki benzerlik ilişkisinin hangi özelliğe dayandırıldığını ifade eder. Benzetme yönü, benzetilen ile kendisine benzetilen arasındaki bağlantıyı anlamaya katkı sağlar.

Araştırma sonucu elde edilen verilerin analizi ise içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, elde edilen verilerin belirli kategoriler altında toplanarak daha derinlemesine anlamlandırılmasına imkân sağlar. İçerik analizi yöntemiyle, veriler tanımlanmaya ve verilerde gizli olabilecek olgular açığa çıkarılmaya çalışılır. Bu analizde temel olarak, benzer verileri belirli kavramlar ve temalar etrafında toplamak ve bunları okuyucunun kolayca anlayabileceği şekilde yorumlamak amaçlanır.^[41] Bu bağlamda, metaforların tespiti ve kategorilerin açığa çıkarılması işlemi üç aşamada gerçekleştirilmiştir: (1) Kodlama ve ayıklama aşaması, (2) metaforun tespiti aşaması, (3) kategori geliştirme aşaması.

Kodlama ve ayıklama aşamasında öncelikle katılımcılar tarafından üretilen metaforlar kodlanmıştır. Ancak yazılarında belli bir metaforu net bir şekilde dile getirmeyip pedagojik formasyonla ilgili düşüncelerini ifade eden katılımcılar (n=11) tespit edilerek araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. İkinci aşamada aynı metaforu kullanan katılımcıların ifadelerinden her bir metaforu en iyi temsil ettiği düşünülen öğrenci metafor imgeleri kavramsallaştırılmıştır. Üçüncü aşamada ise metaforlar sahip oldukları ortak özellikler bakımından tasnif edilerek pedagojik formasyon olgusuna ilişkin öğrencilerin algılarını yansıtabilecek anlamlı kategoriler oluşturularak, kodlar kategoriler altında toplanmıştır.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak üzere katılımcılar tarafından pedagojik formasyon derslerine yüklenen anlamı ortaya koyan metaforlar kodlanarak, alanda uzman iki farklı araştırmacı tarafından kategorilere atanmıştır. Kategorilere kodlanan metaforlara ilişkin uyumun tespit edilmesinde Miles ve Huberman’ın “Güvenirlik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı X 100” şeklindeki formülü^[42] kullanılmıştır. Buna göre araştırmacıların kodlamaları arasındaki uyum, $\text{güvenirlik} = 125 / (125 + 6) \times 100 = \%95,4$ olarak hesaplanmıştır. Bu değere göre araştırmanın güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Zira nitel araştırmalarda, kodlayıcılar arasındaki uyumun %90 ve üzeri olması beklenen düzeyde bir güvenirliliğin sağlanmış olduğunu göstermektedir.^[43]

Yıldırım ve Şimşek’e göre nitel araştırmalarda verilerin detaylı bir biçimde rapor edilmesi ve araştırmada sonuçların nasıl elde edildiğinin açıklanması araştırmanın geçerliliğinin önemli ölçütlerinden kabul edilmektedir.^[44] Bu bağlamda araştırmanın geçerliliğini sağlamak amacıyla,

[40] Ahmet Saban, “Okula İlişkin Metaforlar”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 55/55 (2008), 464.

[41] Ali Yıldırım - Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 242.

[42] Matthew B. Miles - A. Michael Huberman, *Nitel Veri Analizi*, çev. Sadegül Akbaba - Ali Ersoy (Ankara: Pegem Akademi, 2015), 64.

[43] Miles - Huberman, *Nitel Veri Analizi*, 64.

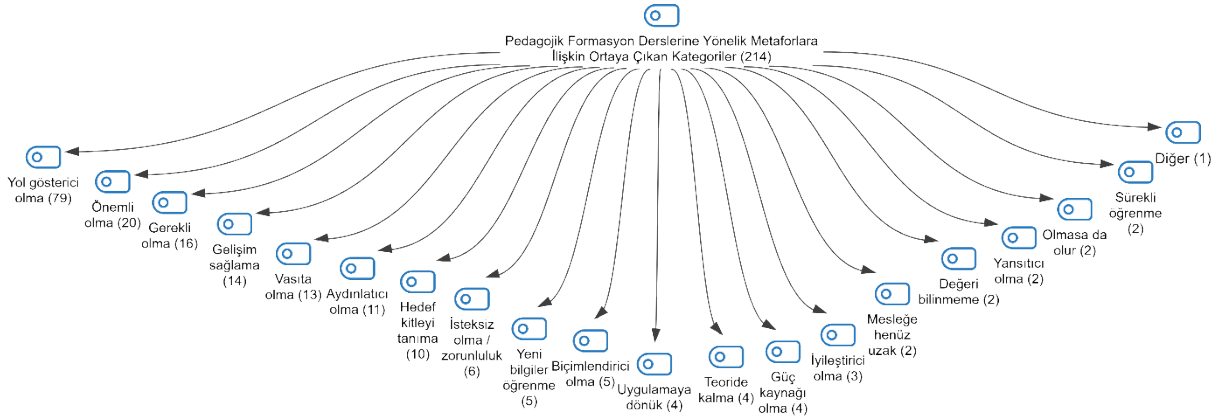
[44] Yıldırım - Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 270.

kategoriler detaylı bir şekilde açıklanmış ve metaforlara ilişkin katılımcı ifadelerinden birebir alıntılara yer verilmiştir.

Bulgu ve Yorumlar

Katılımcıların pedagojik formasyon dersleri ile ilgili deneyimlerini yansıtan metaforların kavramsallaştırılmasıyla 131 farklı kod ortaya çıkmıştır. Her bir kodun bir metafora karşılık geldiği analizde, benzer algıyı ortaya koyan metaforlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuş, en yüksek frekansa sahip yirmi kategori Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Metaforlara İlişkin Hiyerarşik Kod – Alt Kod Modeli

Şekil 1’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan 214 ilahiyat öğrencisi tarafından, pedagojik formasyon derslerine yönelik olarak 131 farklı metafor geliştirilmiştir. Bu metaforlar yol gösterici olma ($f=79$), önemli olma ($f=20$), gerekli olma ($f=16$), gelişim sağlama ($f=14$), vasıta olma ($f=13$), aydınlatıcı olma (11), muhatap tanımayı ve anlamayı öğrenme ($f=10$), isteksiz olma ve zorunluluk ($f=6$), yeni bilgiler öğrenme ($f=5$), biçimlendirici olma ($f=5$), uygulamaya dönük olma ($f=5$), teoride kalma ($f=4$), güç kaynağı olma ($f=4$), iyileştirici olma ($f=3$), mesleğe henüz uzak olma ($f=2$), değeri bilinmeme ($f=2$), yansıtıcı olma ($f=2$), olmasa da olur ($f=2$), sürekli öğrenme ($f=2$), yeterlilik ($f=1$), destek olma ($f=1$), beklentiyi karşılamama ($f=1$), ayırt etmeyi sağlama ($f=1$), önceden görmeyi sağlama ($f=1$), yararsız ($f=1$), geleceğe yatırım ($f=1$), görüldüğü gibi olmama ($f=1$), olumlu duygular uyandırma ($f=1$) şeklinde 29 kategori altında toplanmıştır.

Ortaya çıkan metaforlar ve bu metaforların benzetme yönleri, kategoriler halinde aşağıda sunulmuştur. Elde edilen bulgular, en yüksek toplam frekansa (Σf) sahip kategoriden başlamak üzere sırayla, tablolar halinde verilmiştir. Aynı şekilde bir kategori içerisindeki metaforlar yüksek frekanslıdan başlamak üzere sıralanmıştır.

Tablo 2. Yol Gösterici Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar				
Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Yol gösterici olma	79	Pusulula	14	Yön gösterme
		Kılavuz	14	Yardımcı olma
		Kullanım kılavuzu	10	Bir sistemi kullanan kişilere yardım etme
		Rehber	7	Yol gösterme
		Harita	5	Rotayı gösterme
		Yol haritası	4	Uygulamaya dair temel noktaları sunma
		Trafik levhaları	2	Dikkat edilmesi gerekenleri gösterme
		Yıldız/kutup yıldızı	2	Yol gösterme
		Aile	2	Destek olma
		Öğretmenliğin rehberi	1	Yol gösterici olma
		Öğretmenin feneri	1	Öğretmene yol gösterme
		Deniz feneri	1	Yol gösterici olma
		Çöldeki iz sürücü	1	Yolumuzu bulmayı sağlama
		Navigasyon	1	Rotayı çizme
		İnsan kılavuzu	1	İnsana yaklaşımda yol gösterici olma
		Prospektüs	1	Önceden teorik olarak açıklama
		Reçete	1	Tedavi için gerekli ilaçları gösterme
		Yemek tarifi	1	Yapılış sırası ve yöntem gösterme
		Öğretmen kılavuz kitabı	1	Rehber olma
		Araç	1	Yol gösterici olma
		Öğretmen	1	Yol gösterme
		Anne	1	Rehberlik etme
		Bir büyüğün gençlere verdiği nasihat	1	Yol gösterici olma
		Akıl hocası	1	Rehberlik etme
		Yol rehberi	1	Yol gösterme
		Gökkuşakğı	1	Mutluluk verip yol gösterme
Danışmanlık servisi	1	Gelişim için yol gösterici olma		
Dere yatağı	1	Suyun yolunu belirleme		

Tablo 2 incelendiğinde pedagojik formasyon derslerinin yol gösterici olmasına işaret eden metaforlar kullanan katılımcıların en fazla *pusula* (f=14) ve *kılavuz* metaforunu (f=14) kullandıkları, üçüncü sırada yer alan metaforun ise *kullanım kılavuzu* (f=10) olduğu görülmektedir.

Pedagojik formasyon derslerini *kılavuza* benzeten K209, “Hangi yaş grubuna nasıl, hangi yöntemlerle iletişim kurup eğitim vereceğimizi, onları nasıl yönlendireceğimizi, nasıl gelişimlerine katkı sunacağımızı, sınavlarını nasıl yapacağımızı öğreniyoruz.” ifadesini kullanmıştır. *Pusulula* metaforunu kullanan K212, “Bu dersler, çocuklara nasıl davranmamız ve nasıl yön göstermemiz gerektiğini öğretti.” ifadesiyle derslerin yön göstericiliğini açıklamıştır. K74, *kullanım kılavuzu* metaforunu kullanarak, “Öğrencileri kırmadan nasıl doğru yaklaşacağımızı öğretir.” demiş ve derslerin empatik bir iletişim kurmayı sağladığını belirtmiştir.

Harita metaforunu kullanan K160, “Yolun başından sonuna kadar atmamız gereken adımları, kaçınmamız gereken durumları faydalı ve zararlı tüm ihtimalleri değerlendirerek hedefe ulaşmamızı sağlar.” ifadesiyle, *yol haritası* metaforunu kullanan K147 ise “Sapmadan, yanlış sokaklara girmeden, vakit kaybetmeden, doğru adımlarla istenen hedefe varmayı sağlar.” diyerek derslerin izlenmesi gereken bir rota sunduğunu belirtmişlerdir. *Harita*, bir yolculuğun planlanmasında kritik bir role sahiptir ve pedagojik formasyon da bu benzerlikle öğretmenlerin eğitim süreçlerinde belirli bir rota çizmelerine olanak tanır. *Trafik levhaları* metaforunu kullanan K20 “Öğretmenlere dikkat etmeleri gereken yerde uyarılar verir ve yol gösterir.” derken; K132 “Nereye gitmemiz

gerektiğini gösterir.” ifadesiyle *kutup yıldızına* benzetmiş; K221 de “Yolumuzu bulmamıza yardımcı olur.” diyerek *çöldeki iz sürücü* metaforuyla, *öğretmenin feneri* metaforunu kullanan K139 “Öğretmene yol gösterir.” ifadesiyle; *öğretmenin rehberi* metaforunu kullanan K70 “Bir öğreticiye her alanda yol gösterir.” ifadesiyle; *deniz feneri* metaforunu kullanan K117 de “Çünkü alanımız hakkında hem bilgi verici hem de yol göstericidir.” ifadesiyle; *navigasyon* metaforunu kullanan K194 “Çünkü bize yolumuzu gösterir.” ifadesiyle pedagojik formasyon derslerinin eğitimcinin yolculuğunda yönlendirici olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Prospektüs metaforuna ilişkin olarak K169 “Meslek hayatınızdan sonradan görüp tecrübe edeceğiniz şeyleri önceden teorik olarak öğretir.” ifadesiyle pedagojik formasyon derslerinin, öğretmen adaylarına meslek hayatlarında karşılaşacakları durumları önceden tanıma ve bu durumlarla nasıl başa çıkacaklarına dair bilgi sunma rolünü vurgularken, *reçete* metaforuna ilişkin olarak K206 “Öğretmenlikte ne yapıp yapmayacağını tedavi gibi iletir.” derken, *yemek tarifi* metaforunu kullanan K27 “Yemek tarifi olmadan yemeğin malzemelerini bilsen bile hangi sırayla hangi yöntemle pişireceğini bilemezsin.” ifadesiyle pedagojik formasyon derslerinin içerik ve yöntem sunması yönüne işaret etmişlerdir.

Gökkuşuğu metaforuyla hem pozitif duygulara hem de yol göstericiliğe işaret eden K164 kodlu katılımcı “Bize mutluluk verip yol gösterir.” ifadesini kullanırken, *akıl hocası* metaforunu kullanan K202 “Çünkü öğrencilerle nasıl başa çıkacağımız konusunda bize rehberlik ediyor.” diyerek sınıf yönetimi dersinin öğrenme çıktılarını gönderme yaptığı görülmektedir. *Danışmanlık servisi* metaforunu kullanan K152 de “Bize yol gösterir ve duygusal gelişimimizi sağlar.” cümlesini kurmuştur.

Dere yatağı metaforunun açıklaması olarak K128 kodlu katılımcı “Dere yatağı suyun yolunu belirler, pedagojik formasyon alan öğretmen ise öğrenciye yol çizer.” cümlesini kurarken; *bir büyüğün gençlere verdiği nasihat* metaforunu kullanan K140 “Tecrübedir, yol göstericidir, bilgi aktarımıdır.” ifadesiyle araştırma ve tecrübe ürünü olan bilgilerin pedagojik formasyon derslerinde kendilerine aktarıldığına işaret etmiştir. *Aile, anne, öğretmen* ve *akıl hocası* metaforlarıyla da destek olma, yol gösterme ve rehberlik etme yönüyle bir benzetmenin yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3. Önemli Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Önemli olma	20	Olmazsa olmaz	4	Eğitimci için vazgeçilmez olması
		Temel yapı taşı	4	Öğretmenin benliğini oluşturması
		Öğretmenliğin tekeri	1	Arabanın yol alması için gerekli parça olması
		Öğretmenliğin bel kemiği	1	Öğretmenlik için asli unsur olması
		Öğretmenlik mesleğinin temeli	1	Öğretmenliğin üzerine inşa edilmesi
		Binanın iskeleti	1	Geri kalan unsurların taşıyıcısı olması
		Binanın temeli	1	Yapının üzerine inşa edilmesi
		Bir binanın kolonları	1	Binanın sağlam olmasını sağlaması
		Masanın ayaklarından biri	1	Asli parça olması
		Vücudumuzdaki kas	1	Vücudun asli bir parçası olması
		Sağlıklı bir zihin yapısı	1	Bilinçli bir neslin buna bağlı olması
		Ağacın dalları	1	Taşıyıcı olması
		Çiçek nektarı	1	Çiçeğin özü olması
Baklavanın şerbeti	1	Tadını verme		

Tablo 3’de bir yapının asli bir parçası olma özelliği taşıyan metaforlar ‘önemli olma’ kategorisi altında bir araya getirilmiştir. Pedagojik formasyon dersleri *olmazsa olmaz* gibidir diyen katılımcıların, ilahiyatçıların toplumla iç içe olarak iyi bir iletişim becerisine sahip olmaları gerektiğini, bu bakımdan pedagojik formasyon derslerinin önemli olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Pedagojik formasyon dersleri *temel yapı taşı* gibidir, diyen katılımcılardan birisi olan K136 kodlu katılımcının “Öğretmeni öğretmen yapan en önemli noktalara vurgu yaparak öğretmen benliğini oluşturur.” şeklindeki ifadesi öğretmeni öğretmen yapan temel bir unsur olma bakımından pedagojik formasyonun çok önemli olduğuna işaret etmektedir. *Öğretmenliğin tekeri, öğretmenliğin bel kemiği ve öğretmenlik mesleğinin temeli* metaforlarının da benzer bir anlamda kullanıldığı görülmektedir. Pedagojik formasyonu *binanın iskeletine* benzeten K64 “... Binaın iskeleti sağlam olduktan sonra verilen alan bilgisi, binaın kalan kısmının yapımı gibi kolayca ve ince ince işlemeye olanak sağlar; üstünde istenilen değişiklik yapılabilir. Her açıdan daha sağlıklı bir eğitim ortamı sağlar.” ifadesini kullanırken; *binanın temeli, binanın iskeleti, bir binanın kolonları, vücudumuzdaki kas, masanın ayaklarından biri* metaforları da bir bütünün önemli ve asli bir parçası olma yönüne dikkat çekmektedir. *Sağlıklı bir zihin yapısı* metaforu ile bilinçli bir neslin buna bağlı olduğu (K124), *ağacın dalları metaforu* ile taşıyıcı olma (K104), *çiçek nektarı* metaforu ile bal üretmek için hammadde olup çiçeği çiçek yapan bir unsur olma (K81) yönüne vurgu yapan katılımcıların pedagojik formasyon derslerine yönelik algıları ortaya çıkmıştır. *Baklavanın şerbeti* benzetmesi yapan K89 bu derslerin önemine farklı bir şekilde vurgu yapmıştır.

Tablo 4. Gerekli Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Gerekli olma	16	Su	5	Hayat kaynağı olma
		Hava	2	Nefes alabilmek için gerekli olma
		Arabanın yakıtı	2	Hareket ettirme
		Yemekteki tuz	2	Yemeğe tat katma
		Çiçeğe her gün verilen su	1	Hayati olma
		Can suyu	1	Bitkinin hayata tutunmasını sağlama
		Yapbozun tek kalan parçası	1	Büyük fotoğrafın tamamlayıcısı olma
		Tıptaki hipokrat yemini	1	Mesleğe adım için gerekli olma
		Vize	1	Varılmak istenen yere ulaşmanın şartı olma

Tablo 4’te gerekli olma kategorisi altında verilen metaforların ‘önemli olma’ kategorisinden farklı olarak, bir yapının parçası olmayan ancak bir şeyin varlık gösterebilmesi ve fonksiyonunu icra edilmesi için gerekli olan maddelere benzetim yapıldığı söylenebilir. Buna göre *su* metaforunu kullanan K213 pedagojik formasyonu eğitimde vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak tanımlarken, K31 *arabanın yakıtı* metaforuyla eğitim sürecinin ilerlemesi için formasyonun gerekliliğini vurgulamıştır.

Pedagojik formasyonun eğitime katkısını ifade eden K98, *yemekteki tuz* metaforuyla formasyonun diğer dersleri tamamlayıcı ve eğitimi zenginleştirici bir unsur olduğunu belirtmiştir. K111 ise *çiçeğe her gün verilen su* metaforuyla, bitkinin hayat bulması için suyun gerekli olduğu gibi öğretmenin hayat bulması için de formasyon derslerinin gerekli olduğunu vurgulamıştır. Benzer şekilde, K94 *cansuyu* metaforuyla öğretmenin bu bilgilere duyduğu ihtiyaca dikkat çekmiştir.

K165, *yapbozun tek kalan parçası* metaforuyla pedagojik formasyonun öğretmenliği tamamlayan bir unsur olduğunu vurgulamıştır. K110, *tıptaki Hipokrat yemini* metaforuyla formasyonun meslek için hayati önemini belirtirken, K24 ise *vize* metaforuyla formasyonun öğretmenlik yolunda gerekliliğini ifade etmiştir.

Tablo 5. Gelişim Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Gelişim sağlama	14	Fırsat	1	Gelişme imkanı olma
		Yağmur	1	Hayat kaynağı olma, büyütme, geliştirme
		Antik tiyatro	1	Cesareti olanların çıkabileceği yer olma
		Dağ tırmanışı	1	Zahmetli ancak sonu güzel olma
		Öğretmenliğin başladığı yer	1	Öğrencilere faydalı olmak için öğrenilenlerin başlangıcı olma
		Eğitimin ilk basamağı	1	Eğitimin başlangıcı olma
		Yaprakları olan bir çiçek	1	Beslenme alanı olma
		Hayat	1	Gelişim için fırsatlar barındırma
		Futbol antrenmanı	1	Motivasyon kaynağı olma ve başarıya yönlendirme
		Antrenörlük	1	Teorik ve pratik gereksinimleri öğretme
		Mutfak	1	Yemek yapmada yetiştirici mekan olma
		Bilinç kaynağı	1	Yön gösterici olma
		Gökyüzü	1	Nefes almayı deneyimleyen yer olma
		Ağaç kökü	1	Beslenme kaynağı olma

Tablo 5'te yer alan metaforlar incelendiğinde katılımcıların pedagojik formasyon derslerini bireysel gelişim, bilgi kazanımı ve mesleki beceri edinimi açısından olumlu bir süreç olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Katılımcılar bu derslerin kendilerine hem teorik hem de pratik anlamda katkı sağladığını ve eğitim hayatında önemli bir temel oluşturduğunu vurgulamışlardır.

Fırsat, yağmur, hayat gibi metaforlar, pedagojik formasyon derslerinin katılımcılara kendilerini geliştirmeleri için sunduğu fırsatları ve temel bir ihtiyaç gibi görülmesini vurgulamaktadır. K190, *yağmur* metaforunu kullanmasının sebebinin "Nasıl ki yağmur her bir damlasıyla doğaya hayat sunuyor, büyütüyor ve yetiştiriyorsa; bu dersimiz de biz öğretmen adaylarını özenle, damla damla yetiştirip gelecekteki öğrencilerimizin pamuk gönüllerine en nazenin şekilde yağmamıza vesile oluyor" cümlesiyle dile getirmiştir.

Antik tiyatro, dağ tırmanışı gibi metaforlar ise, pedagojik formasyon derslerinin zorluklar içeren, ancak sonucunda değerli kazanımlar sunan bir süreç olduğunu ifade etmektedir. Bu ifadeler, derslerin zorluklarına rağmen katılımcıların kendilerini geliştirme açısından bu süreci değerli bulduğunu göstermektedir. Formasyon dersleri içerisinde yapılan uygulamaların öğretmen adaylarının özgüvenini artırdığına işaret eden K181, *antik tiyatro* metaforunu kullanma sebebinin "Yalnızca cesareti olan oyuncular aktif rol alabiliyor." cümlesiyle açıklamıştır.

Eğitimin ilk basamağı, öğretmenliğin başladığı yer gibi metaforlar, pedagojik formasyonun mesleki hayatın başlangıcı olarak görüldüğünü anlatırken bu metaforlar, formasyon derslerinin öğretmen adayları için bir temel oluşturduğu algısını yansıtmaktadır. Katılımcı ifadelerine baktığımızda *öğretmenliğin başladığı yer* metaforunu kullanan K157, "Pedagojik derslerini almayan bir eğitimci yeterince öğrencilere faydalı olamayacağını düşünüyorum." ifadesiyle bu noktaya işaret etmiştir.

Futbol antrenmanı ve *sportif antrenörlük* metaforları, derslerin motivasyon ve yönlendirme sağlama açısından önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu, pedagojik formasyonun sadece bilgi verme değil, aynı zamanda motivasyon sağlayan ve mesleki anlamda yön gösteren bir süreç olarak algılandığını göstermektedir. *Sportif antrenör* metaforunu tercih eden K45, "Bize teorik ve pratik gereksinimlerimizi öğretir" şeklindeki ifadesiyle bu derslerin teorik ve pratik gereksinimleri öğretmesine dikkat çekmiştir.

Mutfak, ağaç kökü, yaprakları olan bir çiçek gibi metaforlar, pedagojik formasyonun besleyici ve geliştiren bir ortam sunduğu yönünde yorumlanabilir. Özellikle *mutfak* gibi bir metafor, mesleki eğitimde temel becerilerin kazanıldığı yer, *ağaç kökü* ise sağlam temel sunan bir süreç olduğunu ifade etmektedir. K126, *yaprakları olan bir çiçek* metaforunu kullanmasının sebebini “Her konuda insanı başka başka alanlara sevk ettiği gibi başarılı aşamalar kaydetmeyi amaçlar” ifadesiyle ortaya koymaya çalışırken, K16 tarafından *mutfak* metaforu ile yemek yapmada yetiştirici mekan olma yönüyle bir benzetme yapıldığı görülmektedir.

Bilinç kaynağı, gökyüzü gibi metaforlar da, pedagojik formasyonun kişisel farkındalığı artırdığı ve düşünsel gelişim sağladığı yönünde bir bakış açısını yansıtmaktadır. Bu, formasyon derslerinin öğretmen adaylarına yeni bakış açıları kazandıran ve onlara mesleklerini icra ederken rehberlik eden bir yönü olduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Vasıta Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Vasıta olma	13	Anahtar	5	Kapıları açma
		Güncelleme	1	Yeni şartlara göre yenileyen
		Dürbün	1	Görünmeyeni görmeyi sağlama
		Gözlük	1	Görmeyi sağlama
		Köprü	1	İletişimi sağlama
		Örgü	1	İnce ince işlenmiş olma
		Arabanın direksiyonu	1	Arabayı belli bir yöne götürme
		Araba	1	Ulaşılabilecek yere götürme
		Sahildeki akşam esintisi	1	Naif bir his oluşturma

Bir amaca ulaşmak için araç olma, vasıta olma yönüne işaret eden metaforlar Tablo 6’da vasıta olma kategorisi altında bir araya getirilmiştir. Bu metaforları kullanan katılımcılar pedagojik formasyon derslerini, öğretmenlik hedefine ulaşmak için gerekli olan bilgi ve becerileri kazandıran bir araç olarak görmektedir.

Beş katılımcı tarafından kullanılan *anahtar* metaforu, pedagojik formasyonun öğretmenlik mesleğinin kapılarını açtığına dair güçlü bir algıyı göstermektedir. Bu, formasyonun öğretmen adaylarına mesleklerini icra etmeleri için gerekli donanımları sağladığını ifade eder. Bu metaforu kullanan katılımcılardan K144, “Bize, öğrencilerin iç dünyasının kapılarını açar.” ifadesiyle öğrenci ile iletişimin kapılarını açan bir araç olma yönüne dikkat çekmiştir.

Güncelleme metaforu, pedagojik formasyonun öğretmenleri yeni şartlara uyarlayan ve onları güncel eğitim yaklaşımlarıyla donatan bir süreç olarak algılandığını göstermektedir. K26 bu durumu, “Her dönemde o dönemin sosyopsikolojik şartları ve yapısı eğitimciler tarafından farklı değerlendirilmiş ve eğitimin yöntemleri hususunda revize ihtiyacı zuhur etmiştir.” ifadesiyle dile getirmiştir.

Dürbün ve *gözlük* metaforları, pedagojik formasyonun öğretmen adaylarına eğitimle ilgili daha önce fark etmedikleri ayrıntıları ve yeni bakış açılarını görme imkânı sunduğunu ifade etmektedir. Bu, formasyonun öğretmen adaylarına mesleklerine dair yeni perspektifler kazandırdığını gösterir. Bu bağlamda *dürbün* metaforunu kullanan K129 “İnsanı anlama ve anlamlandırma yolculuğunu yakınlaştırır ve görünmeyeni görmeyi sağlar.” ifadesiyle, *gözlük* metaforunu kullanan K101 ise “Öğrenciyi görmeye ve fark etmeye yarar.” ifadesiyle pedagojik formasyon derslerinin farklı bir yönüne açıklık getirmeye çalışmışlardır.

Köprü metaforu, pedagojik formasyonun öğretmen adayları ile öğrenciler arasında bir bağ kurduğunu ve iletişimi sağladığını ifade eder. K77 bu durumu “Öğrencilerle öğretmenlerin iletişimini sağlayan önemli bir köprüdür.” ifadesiyle anlatmaktadır. *Örgü* metaforunun da öğretmen

ile öğrenci arasındaki iletişime dikkat çekmek üzere kullanıldığı anlaşılmaktadır. K174 bunu açıklamak üzere “Öğrenci ile öğretmenin arasını ilmek ilmek örer.” ifadesini kullanmıştır.

Arabanın direksiyonu ve araba metaforları, pedagojik formasyonun öğretmen adaylarını belli bir hedefe (öğretmenlik mesleğine) yönlendirdiğini ve bu yolda onları taşıyan bir araç olduğunu ifade eder. Bu, derslerin mesleki gelişimde rehberlik ve yönlendirme işlevi gördüğünü vurgular. K58, *arabanın direksiyonu* metaforuyla bu durumu “Seni istediğin yere götürür.” şeklinde ifade-lendirmektedir.

Sahildeki akşam esintisi metaforu, pedagojik formasyonun öğretmen adaylarına mesleki eğitim sırasında huzur ve tatmin sağladığını ima etmektedir. Bu da formasyon sürecinin sadece bilgi kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda adaylara manevi bir rahatlık da sunduğunu gösterir. Bunu ortaya koyan K22, “Bu dersler, mesleğimizi yapmaya başladığımızda bir öğrenci ile iletişim kurarken naif, hoş, saygı ve sevgi çerçevesinde olması gerektiğini öğrenmenizi sağlıyor.” ifadelerini kullanmıştır.

Tablo 7. Aydınlatıcı Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Aydınlatıcı olma	11	Lamba	3	Yolu aydınlatma
		Yolumuzu aydınlatan ışık	2	Yolu aydınlatma
		Güneş	2	Aydınlatma
		Ateş	2	Aydınlatıcı olma
		Meşale	1	Aydınlatma, yol gösterme
		Fener	1	Aydınlatıcı olma

Pedagojik formasyon derslerinde elde edilen bilgilerin aydınlatıcı olduğundan hareketle bir benzetme yapan katılımcıların kullandığı metaforlar Tablo 7’de ‘aydınlatıcı olma’ kategorisi altında toplanmıştır. Katılımcıların kullandıkları metaforlar pedagojik formasyon derslerinin katılımcılar üzerindeki etkisini nasıl algıladıklarını ortaya koymaktadır.

Lamba ve *yolumuzu aydınlatan ışık* şeklindeki her iki metafor da derslerin yol gösterici işlevini vurgulamaktadır. Katılımcıların, pedagojik formasyon derslerini, öğretmenlik mesleğine adım atarken yollarını aydınlatan bir ışık olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu derslerin, onların meslek hayatında karşılaşılabilecekleri durumlara karşı daha hazırlıklı olmalarını sağlayacağı ve rehberlik edeceği şeklinde bir algıya sahip oldukları düşünülebilir. *Lamba* metaforunu kullanan K32, “Yeni öğretmen adaylarına bir eğitimcinin sahip olması gereken nitelikleri kazandırır ve bu yolda yapması gerekenlere ışık tutar.” ifadesiyle bu hususa dikkat çekmiştir. *Güneş*, *ateş*, *meşale* ve *fener* metaforları da katılımcıların benzer bir noktaya işaret etmekte olup, bununla ilgili olarak K43, “Pedagojik formasyon dersleri öğretmenlik yolunda yakılan meşale gibidir. Yol gösteren, öğretmen adayına tecrübe kazandıran ve öğrencisini anlama yolunda gidilen yoldur” cümlesini kurmuştur.

Tablo 8. Hedef Kitleyi Tanıma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Hedef kitleyi tanıma	10	Pencere	2	Yeni bir dünyaya açılma
		Empati kurma	2	Karşıdakinin yerine kendini koyma
		Farkındalık	1	Empati yeteneği kazandırma
		İnsanların penceresi	1	İnsanların iç dünyasına açılma
		Annelik yapmak	1	Çocuklara nasıl davranacağını bilme
		Neden ağladığı anlaşılmayan bebeğe anne edasıyla yaklaşmak	1	Çocuğa nasıl yaklaşacağını bilme
		Öğrencilere babalık yapmak	1	Karşıdakine nasıl davranılacağını bilme
		Uzman doktorluk eğitimi	1	Doğru teşhisi koymayı öğretme

Tablo 8’de pedagojik formasyon derslerinin, muhatabı tanımayı ve anlamayı sağladığına işaret eden metaforlar verilmiş olup, eğitim sürecinin öğretmen adaylarına öğrencilerini daha iyi tanıma, onların ihtiyaçlarını anlamlandırma ve doğru bir yaklaşım geliştirme becerileri kazandırdığına işaret etmektedir.

Pencere metaforu, öğretmen adaylarının derslerde öğrencilerin iç dünyasına açılma, onları daha iyi tanıma ve anlamlandırma fırsatı bulduğunu yansıtmaktadır. Konuya ilişkin K177 kodlu katılımcı “Konulara farklı açılardan bakmamıza yol gösterir.” ifadesini kullanmıştır. *Empati kurma* ve *farkındalık* metaforlarını kullanan katılımcılar, pedagojik formasyon derslerinin öğretmen adaylarına empati kazandırarak böylece kendilerinin öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamalarına yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Konuya dair K137, “Kendimizi yeri geldiğinde öğretmen yeri geldiğinde öğrenci yerine koyarak etkili bir şekilde öğretme ve öğrenmemizi sağlar.” ifadesini kullanmıştır.

Annelik yapmak, neden ağladığı anlaşılmayan bebeğe anne edasıyla yaklaşmak ve *öğrencilere babalık yapmak* metaforları, öğretmenlerin öğrencilerine duygusal açıdan destek verme, onlara sevgi dolu, sabırlı ve anlayışlı bir şekilde yaklaşma becerisini geliştirdiklerine işaret etmektedir. Bu metaforlardan hareketle katılımcıların, öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamak için hem duygusal zekâyâ hem de derin bir anlayışa sahip olmanın önemini fark etmiş gördükleri söylenebilir. *Uzman doktorluk eğitimi* metaforu, öğretmenlerin öğrencilerinin akademik ve sosyal gelişimlerini doğru değerlendirme ve teşhis etme yeteneğini ifade etmektedir.

Tablo 9. İsteksiz Olma/Zorunluluk Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
İsteksiz olma/zorunluluk	6	Merdiven	2	Hedefe götüren
		Durian meyvesi	1	Hoşa gitmeyen bir özelliğinin olması
		Son anda yapılan ev işleri	1	Zorunluluk gereği, son anda yapılma
		Bitter çikolata	1	Keyif vermeme, rahatsız edici olma
		Onlarca anahtarın cebimize konulması	1	Bazılarının gereksiz olması

Tablo 9’da yer alan metaforlar, öğretmen adaylarının pedagojik formasyon derslerine yönelik ‘isteksiz olma’ ve ‘zorunluluk’ temalı algılarını göstermektedir. Bu kategorideki metaforlar, adayların dersleri gerekli görseler de onlara karşı çeşitli nedenlerle isteksizlik ya da zorunluluk hissiyle yaklaştığını ortaya koymaktadır.

Merdiven metaforu, derslerin zorunlu ama hedefe ulaşmak için gerekli bir adım olarak görüldüğünü ima etmektedir. K62 bu durumu, “İnsanın adım adım öğrenerek çıkması gereken ve sonunda birikiminin sonucunu gördüğü bir eğitim sürecine benzemektedir.” şeklindeki ifadesiyle dile getirmektedir.

Durian meyvesi metaforu, derslerin bazı yanlarının rahatsız edici bulunsa da zorunlu olduğu için kabullenildiğini göstermektedir. K210, bu durumu “Rahatsız edici kokuya rağmen meyvenin yenmesi” şeklinde açıklamıştır. *Son anda yapılan ev işleri* metaforu, derslerin bir zorunluluk olarak görüldüğünü ve ilgi duyulmasa da yerine getirilmesi gereken bir iş gibi algılandığını ifade etmektedir. K66, bu durumu “Fakültede öğrenilmez, KPSS’de mecburen çalışılır.” sözleriyle ifade etmiştir. *Bitter çikolata* metaforu, derslerin faydalı olsa da bazı öğrenciler için keyif verici olmadığını göstermektedir. K65, bunu “Kariyerimde faydalı olduğunu biliyorum ama keyif vermiyor.” sözleriyle dile getirmiştir. K29 kodlu katılımcı tarafından dile getirilen *onlarca anahtarın cebe konulması* şeklindeki metafor ise, derslerin önemli kısımlarını faydalı bulsa da gereksiz içerikler barındırdığı görüşünü yansıtmaktadır. Katılımcı, bunu “Açabileceğimiz kapılar vardır, fakat gereksiz anahtarlar da mevcut.” ifadesiyle açıklamıştır.

Tablo 10. Yeni Bilgiler Öğrenme Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Yeni bilgiler öğrenme	5	Kitap	3	Bilgilendirici, aydınlatıcı olma
		Defter	1	İçinin bilgi ile doldurulması
		Aşılması gereken bir basamak	1	Bir aşama olma

Tablo 10’da yeni bilgiler öğrenme kategorisi altında bir araya gelen metaforlar, öğretmen adaylarının dersleri bilgi edinme, kişisel gelişim ve kariyerlerinde bir aşama olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Bu dersler onlar için bilgilendirici ve öğrenmeyi teşvik eden bir kaynak gibi algılanmaktadır. *Kitap* metaforunu kullanan K2 “Yeni bilgiler verir” ifadesiyle, defter metaforunu kullanan K174, “İçini öğretmen öğrencileri ile beraber doldurur.” ifadesiyle, *aşılması gereken bir basamak* metaforunu kullanan K118 ise, “Öğretmenlik mesleğinde işimize yarayacak bilgilerden bir kısmını barındırır.” ifadesiyle bu derslerde yeni bilgilerin öğrenildiğine dikkat çekmektedir.

Tablo 11. Biçimlendirici Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Biçimlendirici olma	5	Bakış açısı kazanmak	2	Bakış açısı kazanma
		Hamur yoğurma	1	Verilen şekli alma
		Çekiç	1	Biçimlendirme
		Marangoz	1	Biçim verme, işleme

Biçimlendirici olma kategorisinde yer alan metaforların verildiği Tablo 11 incelendiğinde görülen metaforlar, derslerin öğretmen adaylarının düşünme biçimlerini şekillendirdiğini ve onlara mesleki bir kimlik kazandırdığını ima etmektedir. Bu metaforları kullanan öğretmen adaylarına göre bu dersler, mesleki duruşlarını geliştirmelerine ve kendilerini bu alanda “biçimlendirmelerine” katkıda bulunmaktadır. *Hamur* metaforunu kullanan K192 “Kim de nasıl yoğrulursa o şekli alır” ifadesiyle, *çekiç* metaforunu kullanan K6 “Demirin dövüldüğü çekiç gibidir. Bize şekil verir” ifadesiyle, *marangoz* metaforunu kullanan K158 ise “Pedagojik formasyon dersleri insanın içindeki öğretmeni, eğitmeni yavaş yavaş oluşturan marangoz gibidir. ...” ifadeleriyle düşüncelerini açıklamaktadır.

Tablo 12. Uygulamaya Dönük Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Uygulamaya dönük olma	5	Öğretmenlik	2	Pratiği bilme
		Tecrübe	1	Deneyimleme
		İnsan bedeni modeli	1	Gerçeğin küçük bir temsili olma

Tablo 12’de ‘uygulamaya dönük olma’ kategorisinde yer alan *öğretmenlik*, *tecrübe* ve *insan bedeni modeli* metaforları, formasyon derslerinin adaylara pratik ve deneyim kazandırdığına işaret etmektedir. Bu bağlamda K108, “Pedagojik formasyon dersleri öğretmenliğin tam kendisidir.”

ifadesiyle; K155 “Yaşamadan yaşatılmaz.” diyerek; K217 ise “Onu tanımayı ve anlamayı sağlar.” sözleriyle derslerin uygulama odaklı yapısını dile getirmiştir.

Tablo 13. Teoride Kalma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Teoride kalma	4	Havaya ateş etmek	1	Hedefe ulaşmada yetersiz olma
		Süslü ambalaj	1	Görünüşte iyi, özünde eksik olma
		Cama ekmek banma	1	Erişilemez/soyut olma
		Beden eğitimi dersini sınıfta tahtada işlemek	1	Uygulamadan uzak olma

Tablo 13'te yer alan 'teoride kalma' kategorisinde katılımcıların kullandıkları metaforlar, öğretmen adaylarının pedagojik formasyon derslerini teorik ve soyut bulduklarını, pratikte uygulanabilirliğinden şüphe duyduklarını göstermektedir. *Havaya ateş etmek* metaforunu kullanan K100, “Pratikte gerçekleşen bir şeyi teorik anlatmak taşıma su ile değirmen döndürmeye benzer.” diyerek, teorik derslerin etkisiz olduğunu ifade etmiştir. K95, *süslü ambalaj* metaforu ile derslerin yüzeysel olarak ilgi çekici, fakat içerik bakımından eksik olduğunu belirtmiştir. K1 ise, *cama ekmek banma* metaforuyla derslerin soyut kaldığını ve uygulanmasının zor olduğunu vurgulamıştır. Bu metaforlar, adayların pratikten uzak bir eğitim gördüklerini düşündüklerini göstermektedir. *Beden eğitimi dersini sınıfta tahtada işlemek* şeklindeki metaforu pedagojik formasyon derslerinin uygulamadan yoksun, pratikte uygulanabilirliğinin az olduğunu işaret etmektedir. Bu metaforlar genel olarak, bazı öğretmen adaylarının pedagojik formasyon derslerini teoride kalan, pratik hayatta doğrudan uygulanabilirliğin az olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 14. Güç Kaynağı Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Güç kaynağı olma	4	Temel Reis'in ispanağı	2	Güç kaynağı olma
		İnsanın donanımlı bir bilgisayar olması	1	Donanımlı olma
		Süt	1	Farkında olunmayan çok fazla yararı olma

Tablo 14'te yer alan metaforlar, öğretmen adaylarının pedagojik formasyon derslerini güç kaynağı olarak gördüklerini ve bu derslerin onlara mesleki yetkinlik kazandırdığına inandıklarını göstermektedir.

Temel Reis'in ispanağı metaforu, adayların bu dersleri güç ve destek sağlayan bir bilgi kaynağı olarak algıladığını ifade etmektedir. K183, “Pedagoji, öğretmen adaylarının cami hocalığından ayrışmasını sağlar.” diyerek bunu açıklamıştır. *İnsanın donanımlı bir bilgisayar olması* şeklindeki metafor, derslerin adalara kapsamlı bilgi ve beceriler sunduğunu, onları daha donanımlı hale getirdiğini göstermektedir. K172, “Pedagojik dersler analitik düşünme becerisini geliştirir.” şeklindeki ifadesiyle bu derslerin analitik düşünme becerisini geliştirdiğine işaret etmiştir. *Süt* metaforunun kullanılması, formasyon derslerinin görünüşte basit veya sıradan görünse de altında bazı yararlar barındırdığına dair bir algıya işaret etmektedir. K119, “İletişim gücümüz kuvvetli olur.” diyerek bu katkıyı vurgulamıştır.

Bu metaforlar, öğretmen adaylarının pedagojik formasyon derslerini mesleki olarak kendilerini güçlendiren, donanım kazandıran ve gelecekte faydalarını daha iyi anlayacakları bir bilgi kaynağı olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

Tablo 15. İyileştirici Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
İyileştirici olma	3	İlaç	2	İyileştirme
		Yağmur	1	Temizleyici olma

Tablo 15'te iyileştirici olma kategorisi altında yer alan *ilaç* ve *yağmur* metaforları, derslerin adayların eğitim hayatında eksiklikleri gidermesine ve onlara fayda sağlamasına yönelik bir algıyı yansıtmaktadır. Bu metaforları kullanan katılımcılar için formasyon dersleri, eksikleri telafi eden ve iyileştirici bir rol üstlenmektedir.

Tablo 16. Mesleğe Henüz Uzak Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Mesleğe henüz uzak olma	2	Sosyal yaşamdan belirtiler	1	Gerçek hayata dair unsurları eksik kalma
		Uzaktan el sallama	1	Uzak olma

Tablo 16'da yer verilen metaforlar, adayların henüz meslekle tam olarak bağ kuramadıklarını göstermektedir. Bu dersler, adayların meslek pratiğine yaklaşmalarına yardımcı olsa da mesleki gerçeklikten biraz uzak hissettikleri bir süreç olarak görülmektedir.

Tablo 17. Değeri Bilinmeme Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Değeri bilinmeme	2	Üvey evlat	2	Hak ettiği değeri görememe

Tablo 17'de kullanılan *üvey evlat* metaforu adayların bu derslerin öneminin tam anlamıyla takdir edilmediğini düşündüklerini göstermektedir. Derslerin yeterince değer görmediğini ve hak ettiği saygıyı görmediğini ifade etmektedir.

Tablo 18. Yansıtıcı Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Yansıtıcı olma	2	Ayna	1	Yansıtıcı olma
		Aynada geçmişini izlemek	1	Her dönemi, her duygu halini anlamlandırma

Tablo 18'de yer alan metaforlar, formasyon derslerinin adayların kendilerini değerlendirme ve geçmiş eğitim deneyimlerini gözden geçirme fırsatı sunduğunu göstermektedir. Kullanılan metaforlara bakıldığında bu derslerin, mesleki gelişimde adayların kendilerini anlamalarına katkı sağladığı düşünülmektedir.

Tablo 19. Olmasa da Olur Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Olmasa da olur	2	Hayalet	1	Varlığı da yokluğu da anlam ifade etmeme
		Mango	1	Temel bir ihtiyaç olmama

Tablo 19'da yer alan metaforlar, adayların bazı formasyon derslerini temel bir gereklilik olarak görmediklerini ima etmektedir. Bu derslerin meslekleri için vazgeçilmez olmadığını veya bazı yönlerinin gereksiz olduğunu düşündükleri anlaşılmaktadır.

Tablo 20. Sürekli Öğrenme Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Sürekli öğrenme	2	Akarsu	1	Süreklilik
		Sonsuz bir tren yolculuğu	1	Sonu olmama

Tablo 20'de yer alan metaforlar, adayların bu dersleri öğrenme yolculuğunun bitmeyen bir parçası olarak gördüğünü göstermektedir. Formasyon süreci, meslek yaşamı boyunca devam eden bir öğrenme sürecinin parçası olarak algılanmaktadır.

Tablo 21. Yeterlilik Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Yeterlilik	1	Ehliyet	1	Yeterlilik göstergesi

Tablo 21’de yer alan *ehliyet* metaforu, adayların bu dersleri mesleki yeterliliğin göstergesi olarak gördüğünü ifade etmektedir. Bu dersler, öğretmenlik için gereken yeterlilikleri elde etmenin bir yolu olarak algılanmaktadır.

Tablo 22. Destek Olma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Destek olma	1	Klima	1	Rahatlatıcı olma

Tablo 22’de yer alan *klima* metaforu, derslerin adaylar için rahatlatıcı ve destekleyici bir yönü olduğunu göstermektedir. Eğitim sürecinde, öğretmen adaylarına destek olan bir kaynak olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 23. Beklentiyi Karşılama Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Beklentiyi karşılama	1	Felsefe	1	Beklediğini bulamama, soyut ve eksik kalma

Tablo 23’te yer verilen *felsefe* metaforu, derslerin bazı adayların beklentilerini karşılamadığını, soyut veya eksik kaldığını düşündüklerini ima etmektedir.

Tablo 24. Ayırt Etmeyi Sağlama Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Ayırt etmeyi sağlama	1	Turnusol kağıdı	1	Ayırt etmeyi sağlama

Tablo 24’te yer alan *turnusol kağıdı* metaforu, adayların derslerin kendilerine mesleki durumları analiz etme ve ayırt etme yeteneği kazandırdığını düşündüğünü göstermektedir.

Tablo 25. Önceden Görmeyi Sağlama Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Önceden görmeyi sağlama	1	Fragman	1	Yaşanacakları önceden gösterme

Tablo 25’te yer alan *fragman* metaforu, adayların bu dersleri mesleki yaşantıda karşılaştıkları durumları önceden görebilmelerine olanak sağlayan bir hazırlık süreci olarak gördüğünü ifade etmektedir.

Tablo 26. Gerekli Ancak Fazlası Zararlı Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Gerekli ancak fazlası zararlı	1	Kahve	1	Fazlası zararlı olma

Tablo 26’da yer alan *kahve* metaforu, adayların derslerin faydalı olsa da bazı açılardan fazla yoğun ya da aşırı olduğunda faydasının azalacağını düşündüğünü ifade etmektedir.

Tablo 27. Yararsız Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Yararsız	1	Boş teneke	1	İşe yaramama

Tablo 27’de yer alan *boş teneke* metaforunu kullanan K72’nin bunun ardından “Formasyon sisteminin çoğunu laik Batı’dan alıyoruz” demesi, pedagojik formasyon derslerine yönelik eleştirel bir bakış açısını ortaya koymaktadır. *Boş teneke* metaforu, katılımcının pedagojik formasyon derslerini içi dolu olmayan, yüzeysel ve etkisiz bulduğunu ifade etmektedir. “Formasyon sisteminin çoğunu laik Batı’dan alıyoruz” ifadesindeki laik batı vurgusu, bu eğitim sisteminin kültürel veya toplumsal olarak Türkiye’ye yabancı olduğu algısını yansıtmaktadır.

Tablo 28. Geleceğe Yatırım Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Geleceğe yatırım	1	Yatırım	1	İleriye dönük olma

Tablo 28’de yer alan *yatırım* metaforu, adayların bu dersleri uzun vadede kendilerine katkı sağlayacak bir hazırlık süreci olarak gördüklerini göstermektedir.

Tablo 29. Görüldüğü Gibi Olmama Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Görüldüğü gibi olmama	1	Bazı pasta tarifleri	1	Görüldüğü gibi basit olmama

Tablo 29’da yer alan *bazı pasta tarifleri* metaforunu kullanan K214’ün, derslerin dışarıdan basit görünse de içeriğinin daha karmaşık ve zorlayıcı olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 30. Olumlu Duygular Uyandırma Kategorisine İlişkin Metaforlar

Kategori	Σf	Metafor	f	Benzetme yönü
Olumlu duygular uyandırma	1	Çiçekli bir yol	1	Yolda karşımıza çıkan güzellikler olması

Tablo 30’da yer alan *çiçekli bir yol* metaforu, derslerin bazı adaylarda olumlu bir etki bıraktığını ve güzelliklerle dolu bir deneyim sunduğunu göstermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmen adaylarının pedagojik formasyon derslerine yönelik metaforik algıları, eğitim alanında önemli bir araştırma konusudur. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının pedagojik formasyon programlarına ilişkin algıları, onların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve mesleki kimliklerini şekillendirmektedir. Metaforik algılar, öğretmen adaylarının eğitim süreçlerini nasıl deneyimlediklerini ve bu süreçlerin onların mesleki gelişimlerine nasıl katkı sağladığını anlamak için kritik bir araçtır.

Yapılan çalışmalarda pedagojik formasyon eğitimi ile ilgili metaforların “mesleğe girişte önkoşul”, “meslek bilgisi sunan ve gerçek yaşamla bağ kuran”, “gereksiz, yetersiz ve plansız uygulamalar içeren”, “tamamlayıcı ve bütünleştirici bir boyut”, “yardımcı ve yol gösterici bir araç”, “gelişimsel bir süreç”, “yenilik ve farklılık sunan bir süreç”, “geleceğe yönelik umut vaad eden”, “ulaşılması ve sürdürülmesi zor bir süreç”,^[45] “bilgi ve aydınlanma kaynağı”, “yeni bir umut”, “deneyim ve tecrübe kazandıran bir uygulama”, “işkence aracı”, “zorunluluk”, “şekillendiren ve biçimlendiren bir uygulama”, “uygulamaya son verilmesi gereken bir eğitim”, “kısa süreli bir deneyim”, “eksikliklerin gidericisi” ve “hayal kırıklığı”,^[46] “bilgi kaynağı”, “ikinci bir şans”, “bir zorunluluk”, “karanlık bir yol”, “işkence aracı”, “depresyon kaynağı”, “bir çelişki olarak formasyon”,^[47] “yaşamsallık”, “bilgi kaynağı”, “rehberlik”, “özveri”, “nitelik”, “zorluk/hayal kırıklığı”, “yöneticilik/”mücadele”^[48] kategorileri altında toplandı; bazı çalışmalarda ise kategoriler oluşturulmaksızın “hazırlık”, “umut”, “ekonomik özgürlük”, “annelik”, “olgun meyve”, “simülasyon”, “engel”, “çıraklık”, “kılavuz”, “sabır”, “su”, “zorunluluk”, “boşa harcanmış zaman”, “eziyet”, “özlem”, “yetersizlik”, “zahmet”, “para”, “pişmemiş yemek”, “mağdur” ve “heykeltraş”^[49] şeklindeki metaforların ortaya çıktığı görülmek-

[45] Buket Türkkkan vd., “Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin ‘Pedagojik Formasyon’ Kavramına Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/1 (2017), 41-60.

[46] Yusuf Celal Erol vd., “Pedagojik Formasyon Eğitimi Almakta Olan Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyona İlişkin Metaforik Algıları”, *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi* 6/3 (31 Aralık 2017), 348-364.

[47] Dündar - Karaca, “Formasyon Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar”.

[48] Halil Çocuk vd., “Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğretmenliğe İlişkin Öz-Yeterlik ve Metaforik Algıları: Mersin Üniversitesi Örneği”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/32 (2015), 373-387.

[49] Mehmet Yapıcı - Şenay Yapıcı, “Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyona İlişkin Metaforları”, *Turkish Studies* 8 (2013), 1421-1429.

tedir. Bu metaforlara bakıldığında, genel olarak pedagojik formasyon derslerine ilişkin yapılan çalışmalarda ortaya çıkan metaforların araştırmamızda ortaya çıkan metaforlarla benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Pedagojik formasyon derslerinin mezuniyet sonrasında sertifika programı şeklinde verildiği gruplarda yapılan çalışmalarda olumsuz algı ve görüşlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Araştırmamızda ise, pedagojik formasyon derslerine ilişkin oluşturulan metaforların büyük çoğunluğunun olumlu bir algıyı yansıttığı belirlenmiştir. Bu farklılığın temel nedeni, sertifika programlarında eğitimin kısa sürede yoğun bir şekilde verilmesi, ücretli olması ile birlikte barınma ve ulaşım sorunları olabilir. Buna karşılık, bu araştırmaya katılan grubun pedagojik formasyon eğitimini dört yıllık lisans eğitiminin bir parçası olarak alması, daha olumlu bir algıya katkı sağlamış olabilir. Gülden yapmış olduğu araştırmada pedagojik formasyon eğitimini, devam ettikleri lisans programının dışında sertifika programı şeklinde alan öğretmen adaylarının derslere ilgisizliği ve yalnızca sertifika almak amacıyla programa katılmalarının, pedagojik formasyon sertifika programında görevli öğretim elemanları ve yöneticiler tarafından problem olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır.^[50] Aynı şekilde Çınar tarafından yapılan araştırmada pedagojik formasyonun lisans programı içerisinde verilmesinin gerekliliğine ilişkin çeşitli bulgulara erişildiği görülmektedir.^[51]

Büber vd. tarafından yapılan araştırmada, pedagojik formasyon derslerinin öğrencileri anlama ve teorik bilgilerin uygulamaya aktarılmasına yardımcı olduğuna yönelik bulgulara ulaşılmış^[52] olup, çalışmamızda da benzer bulgular ortaya çıkmıştır. Din eğitimi akademisyenlerinin ilahiyat fakültesindeki pedagojik formasyon derslerine yönelik görüşlerini ortaya koyan bir diğer çalışmada,^[53] öğrencilere pedagojik formasyon eğitiminin kazandırdığı becerilerin en başında iletişim ve insanı tanıma becerisinin geldiği ifade edilmektedir. Benzer şekilde çalışmamız katılımcılarından bazıları da bu noktaya işaret eden “empati kurma”, “farkındalık”, “insanların penceresi” vb. metaforları kullanarak pedagojik formasyonun hedef kitleyi tanımalarına katkı sağladığına, “köprü” metaforunu kullanarak ise iletişim için önemli bir vasıta olduğuna işaret etmişlerdir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların metaforik algıları, pedagojik formasyon derslerinin öğretmenlik mesleğindeki kritik rolünü ve işlevselliğini derinlemesine anlamamıza olanak tanımaktadır. Bu araştırmada, katılımcıların pedagojik formasyon derslerine yönelik algılarının, bu derslerin öğretmen adayları için sağladığı rehberlik ve yönlendirme işlevini yansıttığı görülmüştür. Katılımcıların önemli bir kısmı, pedagojik formasyonun sadece bilgi aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerinde önemli bir destek sunduğunu gösteren metaforlara yer vermişlerdir.

Katılımcıların pedagojik formasyon derslerinin öğretmen adaylarını yalnızca akademik bilgiyle donatmaktan öte, onların empati ve anlayış kapasitesini geliştirerek, öğrenci ihtiyaçlarını tanıma ve doğru pedagojik yaklaşımlar geliştirme becerilerini artırdığı yönünde bir algıya sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların pedagojik formasyon derslerine yönelik metaforik algıları, bu derslerin bireysel gelişim, bilgi kazanımı ve mesleki beceri edinimi açısından son derece olumlu bir süreç olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Metaforların çeşitliliği, pedagojik formasyonun yalnızca bilgi aktarımıyla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda öğretmen adaylarının motivasyonunu artıran, kişisel farkındalıklarını geliştiren ve doğru tutum ile

[50] Yılmaz Gülden, *Pedagojik Formasyon Yoluyla Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlükler ve Mezunların İstihdamlarının Değerlendirilmesi* (Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015).

[51] Fatih Çınar, “Din Öğretiminde Öğretmen Yetiştirme Sorunu”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/46 (2016), 493-513.

[52] Büber vd., “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Dersleriyle İlgili Görüşleri”, 136.

[53] Kanat vd., “Din Eğitimi Akademisyenlerinin İlahiyat Fakültelerindeki Pedagojik Formasyon Eğitimi Üzerine Görüşleri”, 204.

davranışlara yönlendiren çok yönlü bir süreç olarak algılandığını göstermektedir. Sonuç olarak, pedagojik formasyon dersleri, öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini geliştirmeye yönelik zenginleştirici, destekleyici ve temel bir hazırlık süreci olarak görülmektedir. Ancak, az sayıda metafor bu derslerin verimsiz geçtiğini veya öğrencilerin bu sürece isteksiz yaklaştığını ifade eden algıları da ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Akar, Ebru Öztürk. "Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı ile İlgili Öğrenci Görüş ve Beklentileri". *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/3 (2018), 1660-1677.
- Aristoteles. *Poetika*. çev. İsmail Tunalı. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1987.
- Arkın, Ramazan Gökalg (ed.). *Öğretmen Ansiklopedisi ve Pedagoji Sözlüğü*. İstanbul: Bir Yayınevi, 1952.
- Aşıkoğlu, Nevzat Yaşar. "İlahiyat Fakültelerinin Eğitim Öğretime Katkıları ve Kaliteye Yolculuk". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* IX/1 (2005), 1-9.
- Ateş, Özlem. "Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Algıları". *Journal of Turkish Studies* 13 (2018), 123-141.
- Ayas, Nevzad. *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi: Kuruluşlar ve Tarihçeler*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1948.
- Aydın, Muhammet Şevki. *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdam (1923-1998)*. Kayseri: İlahiyat Bilimleri Araştırma Vakfı, 2000.
- Aydın, Muhammet Şevki. *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı (1923-2015)*. Değerler Eğitimi Merkezi (DEM), 2016.
- Aydın, Muhammet Şevki. *Din Dersi Öğretmenlerinin Pedagojik Formasyonları*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 1996.
- Baltacıoğlu, İsmail Hakkı. *Pedagojide İhtilal*. İstanbul, 1964.
- Bayraktar, M. Faruk. *İslam Eğitiminde Öğretmen Öğrenci Münasebetleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı (İFAV), 2007.
- Büber, Ahsen vd. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Dersleriyle İlgili Görüşleri". *Talim* 8/2 (2024), 123-154.
- Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. çev. Mesut Bütün - Selçuk Beşir Demir. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2013.
- Çınar, Fatih. "Din Öğretiminde Öğretmen Yetiştirme Sorunu". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/46 (2016), 493-513.
- Çocuk, Halil vd. "Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Öğretmenliğe İlişkin Öz-Yeterlik ve Metaforik Algıları: Mersin Üniversitesi Örneği". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12/32 (2015), 373-387.
- Demirtaş, Hasan - Kırbaç, Metin. "Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Eğitimine İlişkin Görüşleri". *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 6/2 (2016), 0-0.
- Doğan, Recai. "İlahiyat Fakültelerinin Eğitim anlayışı Nasıl Olmalıdır?" *Bugünün İlahiyatı Nasıl Olmalıdır? -Sorunlar ve Çözümleri- Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantısı, 01-04 Haziran 2014*, 351-370.
- Duman, Tayyip. *Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1991.
- Dündar, Hakan - Karaca, Elif Tuğçe. "Formasyon Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar". *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* 30 (2013), 19-34.
- Erdoğan, İrfan. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmen Adaylarının Eleştirel Düşünme Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 15/2 (2015), 321-342.

- Erol, Yusuf Celal vd. "Pedagojik Formasyon Eğitimi Almakta Olan Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyona İlişkin Metaforik Algıları". *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi* 6/3 (31 Aralık 2017), 348-364. <https://doi.org/10.30703/cije.332081>.
- Ev, Halit. *Türkiye'de Yüksek Din Öğretimi Kurumları ve Öğretmen Yetiştirme*. İzmir: Tibyan Yayıncılık, 2003.
- Foulquie, Paul. *Pedagoji Sözlüğü*. İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1994.
- Gömleksiz, Mehmet Nuri vd. "İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları". *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14/2 (2012), 419-436.
- Gülden, Yılmaz. *Pedagojik Formasyon Yoluyla Öğretmen Yetiştirme Uygulamalarında Karşılaşılan Güçlükler ve Mezunların İstihdamlarının Değerlendirilmesi*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Gün, Ayşegül. "Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Mesleki Yeterlik Algıları ve Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Görüşleri: Amasya Üniversitesi Örneği". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (2017), 125-171.
- İpek, Fatih. "İlahiyat Öğretim Programlarının Tarihi Seyri ve Sosyopolitik İklim". *Sosyopolitik Değişim ve Yüksek Din Öğretimi Müfredatları*. ed. Fatih İpek. 33-67. İstanbul: Kitap Dünyası, 2023.
- İşıkdoğan, Davut. "Türkiye'de Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni Yetiştirme". *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi* 2/5 (2006), 43-48.
- Kanad, Fikret. *Pedagoji*. Ankara: Gazi Terbiye Enstitüsü, 1937.
- Kanat, Senanur vd. "Din Eğitimi Akademisyenlerinin İlahiyat Fakültelerindeki Pedagojik Formasyon Eğitimi Üzerine Görüşleri". *Talim* 8/2 (2024), 182-207.
- Kansu, Nafi Atuf. *Pedagoji Tarihi*. İstanbul: Maarif Vekaleti, 1932.
- Kaya, Mevlüt - Nazıroğlu, Bayramali. "İlahiyat Fakültelerinde Pedagojik Formasyon Derslerinin Tarihi Gelişimi". *Modern Dönemde İlahiyat Eğitimi, Müfredatı ve Yöntem Tartışmaları (Çalıştay)*, 125-141.
- Kaya, Zeynep. "Kuruluşundan Bugüne İlahiyat Fakültelerinin Pedagojik Formasyon Serüveni". *Sosyopolitik Değişim ve Yüksek Din Öğretimi Müfredatları*. ed. Fatih İpek. 117-152. İstanbul: Kitap Dünyası, 2023.
- Koştaş, Münir. "Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kuruluş ve Tarihçesi". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31/1-4 (1989), 1-28.
- Köybaşı, Fatma - Uğurlu, Celal Teyyar. "Üniversite Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 46 (2018), 198-222.
- Lakoff, George - Johnson, Mark. *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil*. çev. Gökhan Yavuz Demir. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2010.
- Lakoff, George - Johnson, Mark. *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press, 1980.
- Locke, John. *Eğitim Üzerine Düşünceler*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2004.
- Miles, Matthew B. - Huberman, A. Michael. *Nitel Veri Analizi*. çev. Sadegül Akbaba - Ali Ersoy. Ankara: Pegem Akademi, İkinci baskıdan çeviri, 2. baskı., 2015.
- Milliyet. "İlahiyat Öğrencilerinden Formasyon Protestosu" (17 Kasım 2015). <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/istanbul/ilahiyat-ogrencilerinden-formasyon-protestosu-11068295>
- Nazıroğlu, Bayramali. *İslam Eğitim Geleneğinde Öğretmenlik*. Ankara: Sarıcaç Yayınları, 2011.

- Öcal, Mustafa. "İlahiyat Fakültelerinin Tarihçesi". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1986), 111-123.
- Özdemir, Ömer. "Dış Paydaşların İlahiyat Fakültesi ve Mezunlarına Bakışları: Harran Üniversitesi Örneği". *Harran İlahiyat Dergisi* 51 (2024), 198-225.
- Saban, Ahmet. "İlköğretim I. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Bilgi Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler". *İlköğretim Online* 7/2 (2008), 421-455.
- Saban, Ahmet. "Okula İlişkin Metaforlar". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 55/55 (2008), 459-496.
- Şingir, Hatice - Koç, Zihni. "Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programı Öğrencilerinin Programla İlgili Görüşleri: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 22/4 (2018), 971-992.
- Taneri, Pervin Oya. "Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyon Sertifika Programının Niteliği Hakkındaki Görüşleri (Çankırı İli Örneği)". *Kastamonu Eğitim Dergisi* 24/3 (2016), 997-1014.
- Türkkan, Buket vd. "Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin 'Pedagojik Formasyon' Kavramına Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi". *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 18/1 (2017), 41-60.
- Yapıcı, Mehmet - Yapıcı, Şenay. "Öğretmen Adaylarının Pedagojik Formasyona İlişkin Metaforları". *Turkish Studies* 8 (2013), 1421-1429. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5338>.
- Yıldırım, Ali - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- YÖK, Yükseköğretim Kurulu. *İlahiyat Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme ve Lisans Programları*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, 1998.
- YÖK, Yükseköğretim Kurulu. "Pedagojik Formasyon Eğitimi Hakkında Duyuru", 17 Nisan 2014. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Pedagojik-Formasyonla-ilgili-sikca-sorulan-sorular/Pedagojik%20Formasyon%20E%C4%9Fitimi%20Hakk%C4%B1nda%20Duyuru.docx
- YÖK, Yükseköğretim Kurulu. "YÖK Pedagojik Formasyon Usul ve Esaslar". Erişim 07 Eylül 2024. https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/IdariBirimler/egitim_ogretim_daire_bsk/pedagojik-formasyon-usul-ve-esaslar.aspx